

Ткаченко Марія

ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ ООН НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО СПІВТОВАРИСТВА

Сучасна система міжнародних відносин переживає один із найбільш нестабільних періодів з моменту завершення Другої світової війни. Геополітична напруженість, зростання кількості регіональних конфліктів, енергетичні та продовольчі кризи, поширення кіберзагроз і технологічної конкуренції формують нову міжнародну реальність, у межах якої традиційні механізми глобального врядування дедалі частіше демонструють обмежену ефективність. У цих умовах особливо актуальним стає питання реформування Організації Об'єднаних Націй як ключового елементу системи міжнародної безпеки.

ООН була створена після Другої світової війни як універсальна міжнародна організація, головною метою якої стало підтримання миру, розвиток міжнародного співробітництва та запобігання новим глобальним конфліктам. Протягом десятиліть саме ООН залишалася центральною платформою для дипломатичного діалогу та координації міжнародних рішень. Водночас структура організації значною мірою формувалася відповідно до політичного балансу середини ХХ століття, що дедалі більше суперечить сучасному розподілу сил у світі.

Однією з головних проблем сучасної системи ООН є криза ефективності Ради Безпеки. Механізм права вето, який історично розглядався як інструмент збереження балансу між провідними державами світу, у сучасних умовах часто перетворюється на фактор політичного блокування рішень. Особливо гостро ця проблема проявилася після початку повномасштабної агресії

Росії проти України. Держава, яка є постійним членом Ради Безпеки та має право вето, отримує можливість впливати на ухвалення рішень щодо власних дій, що суттєво підриває довіру до системи колективної безпеки та міжнародного права.

Війна в Україні стала не лише гуманітарною та безпековою кризою, а й своєрідним індикатором обмеженості сучасних міжнародних механізмів. Міжнародна спільнота фактично зіткнулася з ситуацією, коли один із ключових гарантів післявоєнного порядку сам став джерелом глобальної нестабільності. Це актуалізувало дискусії щодо необхідності реформування Ради Безпеки, обмеження механізму права вето та розширення представництва інших регіонів світу.

Водночас проблема реформування ООН не обмежується лише Радою Безпеки. Значна частина міжнародних механізмів була сформована для світу, який більше не існує. Якщо у другій половині XX століття основними акторами міжнародних відносин залишалися держави, то сьогодні дедалі більший вплив мають транснаціональні корпорації, технологічні компанії, цифрові платформи та глобальні інформаційні мережі. Частина сучасних конфліктів формується не лише на полі бою, а й у цифровому просторі, економічній сфері та інформаційному середовищі.

Сучасні війни дедалі частіше поєднують класичне військове протистояння з кібератаками, дезінформаційними кампаніями, енергетичним тиском та використанням технологій як інструменту геополітичного впливу. У таких умовах міжнародні організації часто реагують повільніше, ніж розвиваються самі загрози. Саме тому система глобального врядування потребує не лише формальних реформ, а й переосмислення власних функцій та інструментів реагування.

Окремої уваги потребує питання цифрової безпеки та розвитку штучного інтелекту. Технологічна конкуренція між державами поступово стає одним із ключових факторів міжнародної політики. Використання штучного інтелекту у

військовій сфері, автоматизація інформаційного впливу, кібероперації та контроль над даними формують новий вимір міжнародної безпеки. Водночас сучасні міжнародні інституції поки що не мають достатньо ефективних механізмів регулювання цих процесів.

Криза ефективності міжнародних інституцій також пов'язана із загальною трансформацією світового порядку. Сучасний світ поступово переходить від відносно стабільної моделі глобалізації до більш фрагментованої системи, у якій держави дедалі частіше орієнтуються на власні економічні та безпекові інтереси. Це посилює конкуренцію між центрами сили та ускладнює процес ухвалення колективних міжнародних рішень.

У таких умовах реформування ООН стає не лише політичним питанням, а необхідною умовою адаптації міжнародної системи до реалій XXI століття. Насамперед йдеться про модернізацію механізмів ухвалення рішень, підвищення ефективності міжнародного реагування та створення більш справедливої системи глобального представництва. Особливо актуальним є питання обмеження використання права вето у випадках масових порушень міжнародного права, гуманітарних катастроф та воєнних злочинів.

Не менш важливим є посилення ролі Генеральної Асамблеї ООН як більш представницького міжнародного майданчика. Попри рекомендаційний характер її рішень, саме Генеральна Асамблея сьогодні відіграє важливу роль у формуванні міжнародної позиції щодо глобальних криз, гуманітарних проблем та порушень прав людини. Розширення її політичного впливу могло б частково компенсувати обмеження, пов'язані з діяльністю Ради Безпеки.

Таким чином, сучасна криза міжнародної системи демонструє необхідність глибокої модернізації глобальних інституцій. Організація Об'єднаних Націй продовжує залишатися важливим елементом міжнародного

порядку, однак ефективність її діяльності значною мірою залежатиме від здатності адаптуватися до нових політичних, технологічних та безпекових реалій. Саме тому реформування ООН сьогодні є не лише питанням інституційних змін, а одним із ключових викликів для всієї системи міжнародних відносин.

Список використаної літератури

1. Charter of the United Nations // United Nations. URL: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter> (дата звернення: 09.09.2025).
2. United Nations Security Council // United Nations. URL: <https://main.un.org/securitycouncil/en> (дата звернення: 09.09.2025).
3. The Future of Global Governance // Brookings Institution. URL: <https://www.brookings.edu/topic/global-governance/> (дата звернення: 09.09.2025).
4. The Competing Visions of International Order // Chatham House. 2025. Mar. URL: <https://www.chathamhouse.org/2025/03/competing-visions-international-order> (дата звернення: 09.09.2025).
5. Global Risks Report 2025 // World Economic Forum. 2025. URL: <https://www.weforum.org/reports/global-risks-report-2025/> (дата звернення: 09.09.2025).